

Nr 422.

Godkänd av första kammaren den 16 juni 1920.

Godkänd av andra kammaren den 16 juni 1920.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer m. m.

(Bankoutskottets utlåtande nr 78.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1920 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kunde bliva förelagd riksdagen, till beredande av dyrtidstillägg under år 1920 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer å tilläggsstat för år 1920 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 11,000,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 5 mars 1920 avlåten proposition nr 265, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna vid propositionen fogat förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer,

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg under år 1920 åt de i ovannämnda författningsförslag åsyftade pensionärer m. fl. å tilläggsstat för år 1920 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa ett belopp av 12,300,000 kronor,

dels ock förklara, att under år 1921 tills vidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka under nämnda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt ovan omnämnda pensionärer m. fl. skola bestridas, desamma skola utgå av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg under år 1921 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

I sammanhang härmed har riksdagen till behandling förehaft vissa inom riksdagen väckta motioner i ämnet. I en av dessa har hemställts, bland annat, »att riksdagen med bifall i övrigt till framställningen i Kungl. Maj:ts proposition nr 265 må besluta, att dyrtidstillägget till de i § 5 mom. 5 i förslaget till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer åsyftade f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt de i samma § mom. 6 åsyftade f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma m. fl. skolor må utgå från och med 1920 års ingång.»

Riksdagen vill erinra, att riksdagen, såsom av annan skrivelse framgår, godkänt förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. Detta beslut innebär en väsentlig ökning av dyrtidstillägget gentemot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit. En motsvarande höjning av det av Eders Kungl. Maj:t för pensionärerna föreslagna dyrtidstillägget synes jämväl böra ske, och bör därför vid beräkning av pensionärernas dyrtidstillägg tillämpas det av riksdagen beslutade högre grundtalet för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Vad därefter beträffar den gräns, till vilken dyrtidstillägget åt pensionärerna bör utgå efter ett procenttal lika med grundtalet, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit ett belopp av 125 kronor i kvartalet. I vissa inom riksdagen väckta motioner har föreslagits en höjning av detta belopp i syfte att åstadkomma en förbättring särskilt för f. d. befattningshavare med låga pensioner. Även riksdagen anser det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att ifrågakvarande pensionärer, som kanske hårdast drabbas av dyrtiden, varda bättre tillgodosedda än vad fallet skulle bliva vid ett bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen har därför funnit sig böra medgiva sådan höjning, att dyrtidstillägg efter ett pro-

centtal lika med grundtalet må utgå å pension eller understöd, icke överstigande 175 kronor för kvartal.

Riksdagen har vidare, på sätt riksdagen i annan skrivelse anmäler, beslutit sådan förhöjning av dyrtidstillägget åt befattningshavare, som på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 16 år, att den del av månadsavlöningen, för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, må ökas med 15 kronor för varje dylikt barn. Den av riksdagen sålunda fastställda principen angående familjetillägg synes riksdagen böra komma till tillämpning även i de fall, där försörjningsplikt förefinnes för här avsedda kategorier, och har riksdagen härvidlag beslutit, att denna förhöjning må efter i övrigt samma grunder, som fastställts beträffande befattningshavare, beräknas å ett belopp av 25 kronor i kvartalet för varje barn. Detta torde icke medföra några nämnvärda kostnader.

Då riksdagen vidare, såsom likaledes i annan skrivelse anmäles, medgivit en förhöjning i dyrtidstillägget för vissa befattningshavare i statens tjänst för första halvåret 1920 eller del därav, utgörande 20 procent av de för ifrågavarande tidrymd vederbörande befattningshavare tillkommande avlöningsförmåner, har riksdagen ansett sig böra medgiva enahanda förhöjning å under samma tid utgående pensioner för motsvarande grupp bland de här avsedda f. d. befattningshavare.

Såsom av Eders Kungl. Maj:ts proposition inhämtas, har ifrågasatts en utsträckning av dyrtidstilläggen till vissa nya grupper av pensionärer (§ 5 mom. 5—7). Gentemot detta förslag har riksdagen icke haft något att erinra. Då nämnda pensionärer icke förut kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg, kunna de icke bliva delaktiga av den medgivna förhöjningen av 20 procent. I en av de här ovan omförmälda motionerna har emellertid erinrats om den bekymmersamma ställning, vari f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter samt f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma m. fl. skolor befunne sig, och har i motionen därför hemställts, att dyrtidstillägget måtte till nämnda grupper utgå retroaktivt från och med innevarande års början. Detta förslag har riksdagen funnit sig böra bifalla.

I anslutning till vad riksdagen beslutit hava ändringar vidtagits i Eders Kungl. Maj:ts förslag till kungörelse i ämnet.

Enligt inom riksdagen verkställda approximativa beräkningar skulle dyrtidstillägget efter det av riksdagen antagna förslaget medföra en årskostnad efter den 1 juli 1920 av 15,375,000 kronor. Särskilda kostnader föranledas dessutom av dels den beslutade förhöjningen med 20 procent, dels ock medgivandet, att dyrtidstillägget må för vissa grupper utgå

retroaktivt från den 1 januari 1920, och hava dessa kostnader beräknats till i runt tal respektive 750,000 kronor och 100,000 kronor. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då årskostnaden för här ifrågakörande dyrtidstillägg enligt nuvarande grunder uppgått till i runt tal 11,500,000 kronor, har riksdagen beslutit en ökning av det av Eders Kungl. Maj:t äskade beloppet med 2,000,000 kronor, och har med anledning härav ett förslagsanslag å tillhopa 14,300,000 kronor uppförts å tilläggsstat för år 1920.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 265 samt i ämnet väckta motioner,

dels godkänt bilagda förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer;

dels medgivit, att till den, som på grund av kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 347) i egenskap av pensionär åtnjutit dyrtidstillägg för första halvåret 1920 eller del därav, skall utgå förhöjning i dyrtidstillägget motsvarande tjugoprocent av de pensioner eller understöd för samma tidrymd, vilka äro av beskaffenhet, att enligt nämnda kungörelse dyrtidstillägg därå må beräknas, skolande likväl sådan förhöjning utgå allenast till pensionär, som är familjeförsörjare, samt i fall, där både man och hustru äro, efter vad nyss sagts, berättigade till nu nämnd förhöjning, endast till endera av dem och då till den, som uppbär högsta pensionen;

dels för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg under år 1920 åt de i ovannämnda författningsförslag åsyftade pensionärer m. fl. å tilläggsstat för år 1920 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisat ett belopp av 14,300,000 kronor;

dels ock förklarar, att under år 1921 tills vidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka under nämnda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt ovan omnämnda pensionärer m. fl. skola bestridas, desamma skola utgå av de medel, vilka för beredande av dyrtidstillägg under år 1921 kunna varda å riksstaten för sagda år särskilt avsatta.

Stockholm den 16 juni 1920.

Med undersätlig vördnad.

Bilaga.

Förslag

till

Kungörelse

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

F. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare där- under icke inbegripna — vilka äro berättigade till pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga med här nedan angivna begränsningar uppbära dyrtidstillägg till pensionen eller understödet.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med det kvartal, under vilket Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till det kvartal, under vilket Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Dyrtidstillägget utgår å pension eller understöd, som icke överstiger 175 kronor för kvartal, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet.

Överstiger pensionen eller understödet 175 kronor för kvartal, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 175 kronor för kvartal, på sätt nyss sagts samt för den överskjutande delen efter ett procenttal, som motsvarar femtiofem hundradelar av grundtalet, dock att be-

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 14 saml. Nr 421—422.

träffande pensions- eller understödstagare, vilken vid början av det kalenderkvartal, dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn, som icke uppnått 16 års ålder, den del av pensionen eller understödet, för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, ökas med 25 kronor för varje dylikt barn. Förhöjning i dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt må icke beräknas för barn, som i egenskap av befattningshavare eller pensionär är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, och må för barn, vars föräldrar båda åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse, nu nämnd förhöjning utgå endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundradelar av grundtalet, brutet tal uppstår, skall procenttalet jämnas till närmast lägre hela tal.

§ 4.

För den, som från mera än ett håll åtnjuter pension eller understöd, som i § 1 omförmäles, lägges berörda förmånens sammanlagda belopp till grund för den i § 3 angivna beräkningen av dyrtidstillägget.

Åtnjuter pensionär dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst eller äger han såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, skall dyrtidstillägg enligt denna kungörelse till honom utgå allenast efter ett procenttal, som motsvarar femtiofem hundradelar av grundtalet; därest emellertid beloppet av den avlöning eller den del av avlöningen, varå dyrtidstillägg tillgodokommer honom såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som nyss är nämnd, understiger 700 kronor för år, må han åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, dock högst å det belopp, varmed berörda avlöning eller del av avlöningen understiger 700 kronor för år. Dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som ovan sägs, och dyrtidstillägg å pension eller understöd, må dock icke beräknas å sammanlagt högre belopp än 1,250 kronor för månad.

§ 5.

Dyrtidstillägg enligt här ovan för f. d. befattningshavare i statens tjänst stadgade grunder utgår jämväl till:

1:o) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet;

2:o) f. d. lärare och lärarinnor vid folkskolor, högre folkskolor eller kommunala mellanskolor, vid småskolor eller vid mindre folkskolor, f. d. biträdande eller extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor, f. d. lärare och lärarinnor vid med folkskoleseminarier förenade övningsskolor, vid av landsting eller städer upprättade småskoleseminarier, vid privata småskoleseminarier, vid lappmarks ecklesiastikverks skolor, vid enskilda skolor och barnhem samt vid av landsting eller städer inrättade skyddshem, ävensom f. d. veterinärer, sjuksköterskor och barnmorskor samt därmed jämställda befattningshavare, vilka äro berättigade till pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

3:o) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under förrättandet av arbete i statens järnvägars tjänst; samt

4:o) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

5:o) f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, vilka antingen av statsmedel åtnjuta tilläggspension, beräknad enligt de i kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna angivna grunder, eller jämlikt samma kungörelse skulle varit berättigade till tilläggspension, därest ej den reglementsenliga pensionen uppgått till eller överstigit det i kungörelsen stadgade maximibeloppet för totalpensionen;

6:o) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda dövstumma, folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumlärares pensionsanstalt; samt

7:o) f. d. lasaretsläkare och f. d. extra provinsialläkare, till vilkas pensionering bidrag lämnas av statsmedel;

och beräknas därvid dyrtidstillägget i fall, som avses i 1:o), å den utgående avlöningen, i de i 2:o), 4:o) och 6:o) omförmälda fallen å pensionen eller understödet, i fall, som anges i 3:o), å ersättningens belopp samt i de i 5:o) avsedda fall å summan av de belopp, som utgå från vederbörande pensionsanstalter och såsom tilläggspension av statsmedel, där sådan tilläggspension förekommer, varemot i fråga om de under 7:o) omförmälda befattningshavare dyrtidstillägget väl beräknas

å hela pensionsbeloppet, med inberäkning av det belopp, som i förekommande fall utgår av landsting eller stad, men utgår allenast med vad som av hela det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper på den av statsmedel utgående del av pensionen.

§ 6.

Till f. d. befattningshavare vid statens järnvägar utgående pensioner från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning likställas i här ifrågavarande avseende med pension av i § 1 angivet slag. Detsamma gäller beträffande dylik pension, som utgår till sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten.

§ 7.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

Dyrtidstillägget utgår i sådant fall för samma tid, för vilken pension eller understöd får uppbäras.

§ 8.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 9.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension eller understöd enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1920, skolande likväl beträffande de i § 5 mom. 5 och 6 omnämnda pensionärer densamma äga tillämpning från och med den 1 januari 1920.